CONCEPT

Jaarverslag 2023 hûs en hiem

Versiedatum : 11 maart 2024

Jaarverslag 2023

Inhoud

Pagina

Jaarverslag

Programma
- Doelstelling en taken 5
- Inleiding 6

Paragrafen
- Onderhoud kapitaalgoederen 16
- Bedrijfsvoering 16
- Weerstandsvermogen 16
- Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen 18
- Verbonden partijen 19

Jaarrekening

- Financieel jaarverslag 20
- Balans per 31 december 2023 20
- Overzicht baten en lasten 2023 21
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 22
- Toelichting op de balans per 31 december 2023 24
- Toelichting op overzicht baten en lasten 2023 27
- Controleverklaring 32

Bijlage 1: Samenstelling bestuur/bureau 36
Bijlage 2: Samenstelling commissies 38
Bijlage 3: Overzichten productiecijfers 2023 39

Doelstelling en Taken

Voor het opstellen van het jaarverslag 2023 wordt uitgegaan van de voor 2023 geldende Gemeenschappelijke regeling.

Doelstelling:
De Gemeenschappelijke Regeling 'hûs en hiem', welstandsadvisering en monumentenzorg, is opgericht 1 januari 1985 en voortgekomen uit:

1925: Provinciale Friesche Adviescommissie ter wering van de inbreuk op de schoonheid van stad en land.
1947: Provinciale Friese Schoonheidscommissie.
1980: Friese Schoonheidscommissie 'HUS en HIEM'.

De regeling heeft ten doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.

Taken:
Het lichaam geeft met behulp van een hem ten dienste staand bureau uitvoering aan de bovengenoemde doelstelling en oefent daarbij de volgende taken uit:

a. het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet;
b. het geven van adviezen over algemene welstandsvraagstukken aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeenten;
c. het voorzien van de gemeenten in de advisering over de toepassing van de Monumenten-wet* en de Monumentenverordening in het bijzonder in de advisering als bedoeld in artikel 11 van die wet;
d. het op verzoek van gemeenten, voorzien in de advisering over de toepassing van de Monumentenwet* en de Monumentenverordening, in het bijzonder ten aanzien van beschermde gemeentelijke monumenten en/ of in de advisering ten aanzien van (beeldbe-palende) panden binnen ingeschreven beschermde stads- en dorpsgezichten en/of in de advisering van objecten met door de gemeente toegekende cultuurhistorische waarde.

Hoewel in het werkveld de benamingen 'welstandscommissie' en 'monumentencommissie' nog wel eens worden gebruikt, functioneert hûs en hiem al enkele jaren als integrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. De integratie van disciplines als welstand, monumentenzorg, stedenbouw en landschap in één commissie kent, zo is al vaak gebleken, veel voordelen. Advisering gaat over het algemeen vlotter, is consistenter en is voordeliger voor de aanvrager.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. De naam van de GR is per 1 januari 2024 veranderd in hûs en hiem advisering omgevingskwaliteit en het bureau draagt de naam hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit.

Inleiding

Hûs en hiem heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. In de Omgevingswet, die vanaf 1 januari 2024 in werking treedt, is de verantwoordelijkheid voor goede omgevingskwaliteit nu wettelijk vastgelegd. Iedereen heeft hier een zorgplicht voor, de overheden voorop. De Omgevingswet laat geen twijfel over de integrale kwaliteitsdoelstelling. De wet gaat over natuur én cultuur.

In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven: 'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'

Volgens het College van Rijksadviseurs (CRA) ligt er een duurzamer, mooier, gezonder en rechtvaardiger Nederland in het verschiet. Als we willen dat dit werkelijkheid wordt, moeten we nu belangrijke beslissingen nemen. Op vele terreinen, die ook nog eens nauw met elkaar verknoopt zijn: klimaat, energie, mobiliteit, economie, landbouw, wonen, water en sociale rechtvaardigheid. Veel keuzen die op tafel liggen hebben ruimtelijke impact. Volgens het CRA hoeft het niet groter of meer, het moet anders en beter.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de 'nieuwe' Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad worden benoemd. De Verordening op de Gemeentelijke Adviescommissie is gedurende het verslagjaar door alle 17 deelnemende gemeenten vastgesteld.

Om tegemoet te komen aan alle juridische vereisten is de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling aangepast en 'Omgevingswetproof' gemaakt. De naam van de GR is veranderd in hûs en hiem advisering omgevingskwaliteit en het bureau draagt vanaf 1 januari 2024 de naam hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit. Overigens zal per 1 juli 2024 de tekst van de GR nogmaals aangepast moeten worden, ditmaal in verband met wijzigingen van de Wet op de Gemeenschappelijke Regeling (WGR). De voorbereidingen daarvoor zijn uitgevoerd door een externe jurist. Het Algemeen Bestuur heeft in november ingestemd met de nieuwe tekst.

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit
De Federatie Ruimtelijke Kwaliteit is de vereniging van lokale adviescommissies en regionale organisaties voor ruimtelijke kwaliteit (onder andere erfgoed, welstand, verduurzaming). De Federatie bevordert gunstige randvoorwaarden opdat partijen op lokaal niveau een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving kunnen waarborgen, en de Federatie initieert en participeert in de nationale dialoog over een aantrekkelijke leefomgeving en een goede bouwcultuur.

Mariëlle Hoefsloot (51) is sinds 1 oktober de nieuwe directeur van de Federatie. Zij volgt Flip ten Cate op die, na een dienstverband van ruim 20 jaar bij de Federatie, met pensioen gaat. Mariëlle Hoefsloot werkte vanaf 2008 voor de Provincie Utrecht in verschillende functies op het gebied van kwaliteit van de fysieke leefomgeving en gaf daarin leiding aan een breed georiënteerd netwerk met o.a. ruimtelijk ontwerpers, de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, gebiedsmanagers en specialisten op het gebied van de Omgevingswet. Hoefsloot studeerde Milieukunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Verduurzaming pand levert label A+

Het monumentale pand van hûs en hiem aan de J.W. Frisostraat in de Leeuwarder Oranjewijk uit 1907 voldeed qua energie-label niet aan de eisen, die vanaf 1 januari 2023 aan kantoorpanden van (semi)overheidsinstellingen worden gesteld (tenminste label C). De uiteindelijke oplevering van de verduurzamingsoperatie vond plaats in het tweede kwartaal van 2023 na het buitenschilderwerk..

De buitenschil van het pand is volledig geïsoleerd en van nieuw dubbelglas voorzien. Bij de verduurzaming was veel aandacht voor circulariteit door recycling van materiaal en zijn waar mogelijk duurzame, ‘biobased’ materialen zoals o.a. hennepvezel gebruikt. Authentieke elementen in het interieur werden zoveel mogelijk gespaard om het karakter van het pand uit begin vorige eeuw zo veel mogelijk te behouden. Onderdeel van het plan was ook de plaatsing van 28 zonnepanelen op het horizontale deel van het dak, inclusief een laadpunt voor het opladen van elektrische voertuigen.

De ingrepen leveren een aanzienlijke energiebesparing op en de marktwaarde van het kantoorpand neemt fors toe. Met het samenspel van de volgende maatregelen is het energielabel omhoog gebracht van G naar A+: vloerisolatie, geïsoleerde voorzetwanden, zonwerende HR++ beglazing, hellend dak: isolatie binnenzijde, plat dak: isolatie buitenzijde, vraag-gestuurde mechanische ventilatie en LED-verlichting. Het uiteindelijke resultaat van de beoordeling overtrof alle verwachtingen want energielabel A+ is een enorm hoge waardering.

v.l.n.r. Jorrit van der Veen (LONT), Klaas-Jan Alma (Energynius), Marc A. Visser (directeur), Jakob Bosma (architect), GertJan Timmer (adviseur monumenten)

Aansluiting bij Circulair Fryslân
In 2023 is hûs en hiem lid geworden van de Vereniging Circulair Friesland. Wanneer je het over circulariteit hebt, is behoud van karakteristieke gebouwen een van de meest duurzame oplossingen. Van belang is echter dat je verder kijkt dan louter naar de culturele betekenis van erfgoed en naar de vraag hoe een nieuw gebouw past in de omgeving. Bij elke verandering in de gebouwde omgeving gaan we de laatste tijd steeds meer op zoek naar combinaties van schoonheid en duurzaamheid.

Naast alle Friese gemeenten zijn ook veel Friese architecten en bouwbedrijven lid van de vereniging. Het is een meerwaarde om in samenwerking met hen stappen te zetten naar een circulaire economie. Dat heeft ons doen besluiten om ook lid te worden van Circulair Fryslân. Samenwerken in Fryslân is heel belangrijk, ook voor hûs en hiem. We willen graag bijdragen aan kennisontwikkeling met betrekking tot circulariteit en duurzame ontwikkeling. Op die manier willen we onze aarde duurzaam kunnen doorgeven aan toekomstige generaties.

Excursies met raadsleden
Op Schiermonnikoog organiseerde de lokale adviescommissie een fietstocht met gemeenteraadsleden. Ook de burgemeester en twee wethouders fietsten mee. De gemeenteraad reageerde positief op het aanbod voor deze activiteit in het jaarverslag van de lokale adviescommissie. Doel van dergelijke excursies is om gezamenlijk de resultaten van het welstand- en monumentenbeleid in de gemeente te aanschouwen en te bediscussiëren. Contact tussen de raadsleden en de leden van de lokale adviescommissie ruimtelijke kwaliteit is van belang omdat de gemeenteraad het beleid vaststelt en de adviescommissie dat beleid als toetsingskader hanteert bij de beoordeling. Een van de bediscussieerde onderwerpen was de vraag of het zinvol is om – naast de al door het Rijk aangewezen Rijksmonumenten – ook gemeentelijke monumenten op Schiermonnikoog aan te wijzen.

Waterfront Oudega
In het kader van ontmoetingen met leden van de gemeenteraad hebben raadsleden uit Smallingerland samen met adviseurs van hûs en hiem de vorderingen bij de ontwikkeling van Havenfront Oudega bekeken. Ook leden van het kernteam van de 'Wurkgroep Doarpsplein oan it Wetter waren daarbij aanwezig. In het 'Ontwerp masterplan Waterfront Oudega' van oktober 2019 werd een vervolg gegeven aan de ontwikkeling van het dorp en het gebied rond de haven.

Bij de realisatie van het masterplan werd een Kwaliteitsteam opgericht waarin ook adviseurs van hûs en hiem participeerden. Toegelicht werd dat het doel van het initiatief is om economische groei en leefbaarheid te stimuleren en land- en waterrecreatie met elkaar te verbinden. Het aantal bezoekers vanaf het water én over land zal hierdoor toenemen. Op de plek van de voormalige zuivelfabriek 'de Hoop' is een appartementencomplex in aanbouw.

De wandeling door het gebied toont aan dat door de aanleg van de haven en de bouw van omliggende bebouwing een inspirerende gebiedsontwikkeling tot stand gebracht wordt. Het was een geslaagde avondwandeling met raadsleden, plannenmakers en vertegenwoordigers van Dorpsbelang en van hûs en hiem.

Excursie leden Centrale Adviescommissie
Eens per jaar organiseert hûs en hiem een excursie voor de leden van de Centrale Adviescommissie. Dit jaar werd gekozen voor een fietstocht langs de drie Friese parochies door de voormalige gemeente het Bildt in het noordwesten van Fryslân.

De start vond plaats bij de watertoren in Sint Jacobiparochie, die verbouwd wordt. Wie wilde, mocht de dik 40 meter hoge toren beklimmen, met als cadeautje een magnifiek uitzicht over het fryske lânskip. Vanaf de toren zijn de Waddeneilanden en Leeuwarden goed te zien. De eigenaren maken er een B&B (Bêd & Brochje) van. Eenmaal beneden vertrokken we richting de Grote Kerk, een bijzonder gebouw dat door architect Thomas Romein ontworpen en in 1843 werd geopend. Romein was destijds stadsbouwmeester van Leeuwarden. Na een fietstocht langs de Waddenzeedijk maakten we een tussenstop bij restaurant de Zwarte Haan. Bij de Bordenakerk kregen we van een trotse kerkganger een toelichting over de kerk en recente restauraties.

Abe Bonnema Prijs voor Kunstwerf Groningen

Ard de Vries Architecten en Studio Donna van Milligen Bielke hebben de Abe Bonnema Architectuurprijs 2023 gewonnen voor hun project de Kunstwerf in Groningen. Naar het oordeel van de jury is De Kunstwerf een prestatie van uitzonderlijke, hoogwaardige architectonische kwaliteit, die toekomstige generaties inspireert en tot voorbeeld strekt. De architecten ontvangen hiervoor een bedrag van 50.000 euro.

Ard de Vries en Donna van Milligen Bielke zijn erin geslaagd om op het terrein van de voormalige gasfabriek een nieuw stukje stad te creëren. De openbare binnentuin vormt het hart van de Kunstwerf, waar het gebouw – dat ruimte biedt aan vijf theater- en dansgezelschappen – omheen is ontworpen. Het ensemble van nieuwe en bestaande gebouwen is volgens de jury op sublieme wijze ingevlochten in het stedelijk weefsel. Stedenbouw, architectuur, landschap en openbare ruimte zijn volledig geïntegreerd.

De jury bestond uit Meta Knol (voorzitter), Steven Delva, Kees Kaan, Hedwig Saam, Gus Tielens en Nathalie de Vries. Marc A. Visser is secretaris van de jury.
De Abe Bonnema Prijs wordt sinds 2013 uitgereikt. Doel van de Abe Bonnema Prijs is het stimuleren van de kwaliteit van de architectuur in Nederland. Via de prijs wordt het gedachtegoed van de Friese architect Ir. Abe Bonnema (1926-2001) in ere gehouden. In de oneven jaren wordt de Abe Bonnema Architectuurprijs uitgereikt, in de even jaren de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten (onder 40 jaar). Het secretariaat van de Abe Bonnema Prijs is ondergebracht bij hûs en hiem.
In het Fries Museum te Leeuwarden was van 12 december 2023 tot en met 14 januari 2024 de tentoonstelling te zien met alle inzendingen voor de Abe Bonnema Architectuurprijs 2023.

Personeel

In 2023 hebben zich geen mutaties voorgedaan in het personeelsbestand. De bezetting van hûs en hiem is in 2023 uitgekomen op een gemiddelde van 9,63 FTE. De lichte daling ten opzichte van het gemiddelde van 9,85 in 2022 is vooral toe te schrijven aan de korte tijdelijk overlapping in 2022 door de vervroegde pensionering van een medewerker. Eind 2023 waren, evenals eind 2022, 11 medewerkers in dienst bij hûs en hiem.

Productiecijfers 2023

In 2023 zijn in totaal 3.301 (eerste) adviesaanvragen behandeld. In 2022 zijn dat er 3.479 geweest. Daarmee is het aantal (eerste) adviesaanvragen ten opzichte van 2022 met 5,1% afgenomen, waarbij in 2022 t.o.v. 2021 al een afname van 10,8% werd geregistreerd. Het aantal adviesvragen in 2021 was daarbij uitzonderlijk hoog en het aantal in 2022 was weer enigszins op het niveau van 2020.

Omdat in veel gevallen na de (eerste) adviesaanvraag nog een vervolgaanvraag komt is het totale aantal planbehandelingen een veelvoud van het aantal (eerste) adviesaanvragen.
Het totaal aantal planbehandelingen is gedaald: 6.247 in 2023 ten opzichte van 6.881 in 2022, hetgeen een daling van 9,2% betekent. Deze daling is hoger dan de daling van het aantal (eerste) adviesaanvragen. In 2023 zijn daarmee minder behandelingen per aanvraag nodig geweest: gemiddeld 1,89. In 2022 was dat nog 1,98.

In 2023 was van de eerste aanvragen 37,3% vooroverleg (2022: 39,5%). Van het totale aantal behandelingen in 2023 was 29,1% vooroverleg (2022: 30,5%). Het voeren van vooroverleg alvorens over te gaan tot het aanvragen van een omgevingsvergunning blijft een veel gehanteerd instrument bij de aangesloten gemeenten.

Productiecijfers				
Betreft:	**2023**	**2022**	**Mutatie**	**Mutatie-%**
(eerste) adviesaanvragen	3.301	3.479	-178	-5,1%
waarvan aantal vooroverleg	1.232	1.375	-143	-10,4%
vooroverleg /(1e) adviesaanvragen	37,3%	39,5%	-2,2%	-5,6%
aantal planbehandelingen	6.247	6.881	-634	-9,2%
waarvan aantal vooroverleg	1.820	2.097	-277	-13,2%
vooroverleg /aantal planbehandelingen	29,1%	30,5%	-1,3%	-4,4%

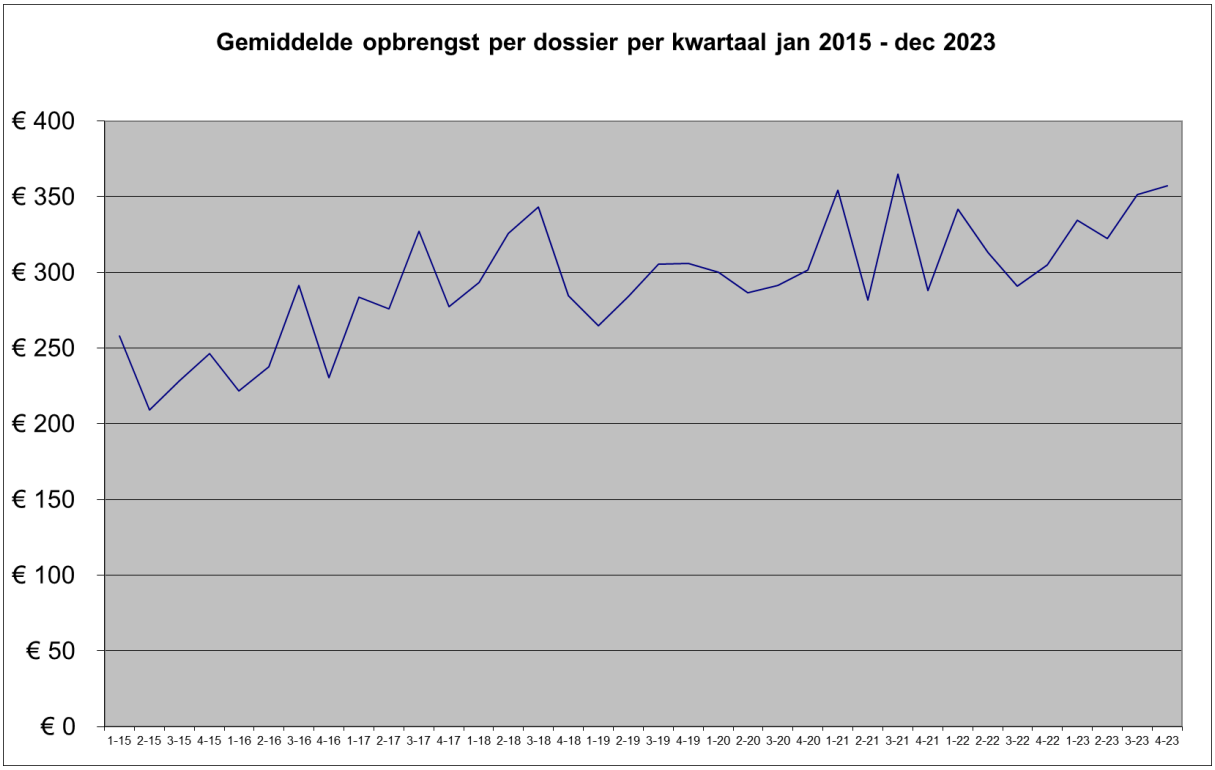

In 2023 is de gemiddelde opbrengst per aanvraag (dossier) uitgekomen op € 340,14. In 2022 was dit nog € 313,42. De daling van de gemiddelde opbrengst ten opzichte van 2022 bedraagt 8,5%.

Opbrengsten reguliere advisering per gemeente						
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Achtkarspelen	€ 45.018	€ 45.957	€ 47.199	€ 49.578	€ 41.737	**€ 52.708**
Ameland	€ 31.940	€ 28.057	€ 39.762	€ 44.828	€ 38.771	**€ 41.988**
Dantumadiel	€ 7.197	€ 8.000	€ 10.768	€ 10.126	€ 17.551	**€ 7.277**
De Fryske Marren	€ 53.350	€ 48.596	€ 55.416	€ 78.975	€ 80.654	**€ 85.814**
Harlingen	€ 34.638	€ 47.573	€ 27.151	€ 36.304	€ 46.844	**€ 38.947**
Heerenveen	€ 41.304	€ 31.822	€ 39.908	€ 39.596	€ 41.041	**€ 48.160**
Leeuwarden	€ 203.262	€ 195.962	€ 194.714	€ 218.416	€ 185.984	**€ 142.553**
Noardeast-Fryslân		€ 99.731	€ 123.432	€ 126.244	€ 96.391	**€ 99.945**
Ooststellingwerf	€ 37.891	€ 42.172	€ 41.445	€ 54.898	€ 54.572	**€ 47.760**
Opsterland	€ 54.340	€ 56.539	€ 67.040	€ 65.236	€ 53.558	**€ 72.247**
Schiermonnikoog	€ 8.602	€ 7.965	€ 6.114	€ 8.642	€ 8.894	**€ 9.702**
Smallingerland	€ 71.145	€ 78.279	€ 62.999	€ 105.975	€ 104.242	**€ 99.007**
Súdwest-Fryslân	€ 170.370	€ 158.204	€ 145.880	€ 196.698	€ 170.552	**€ 206.039**
Terschelling	€ 18.676	€ 16.605	€ 20.394	€ 30.139	€ 16.735	**€ 20.854**
Vlieland	€ 7.462	€ 8.396	€ 10.057	€ 15.257	€ 13.062	**€ 14.252**
Waadhoeke	€ 92.706	€ 78.102	€ 82.928	€ 107.607	€ 85.752	**€ 93.667**
Weststellingwerf	€ 63.264	€ 43.093	€ 63.355	€ 68.149	€ 52.768	**€ 68.823**
	€ 941.165	**€ 995.053**	**€ 1.038.562**	**€ 1.256.668**	**€ 1.109.108**	**€ 1.149.743**

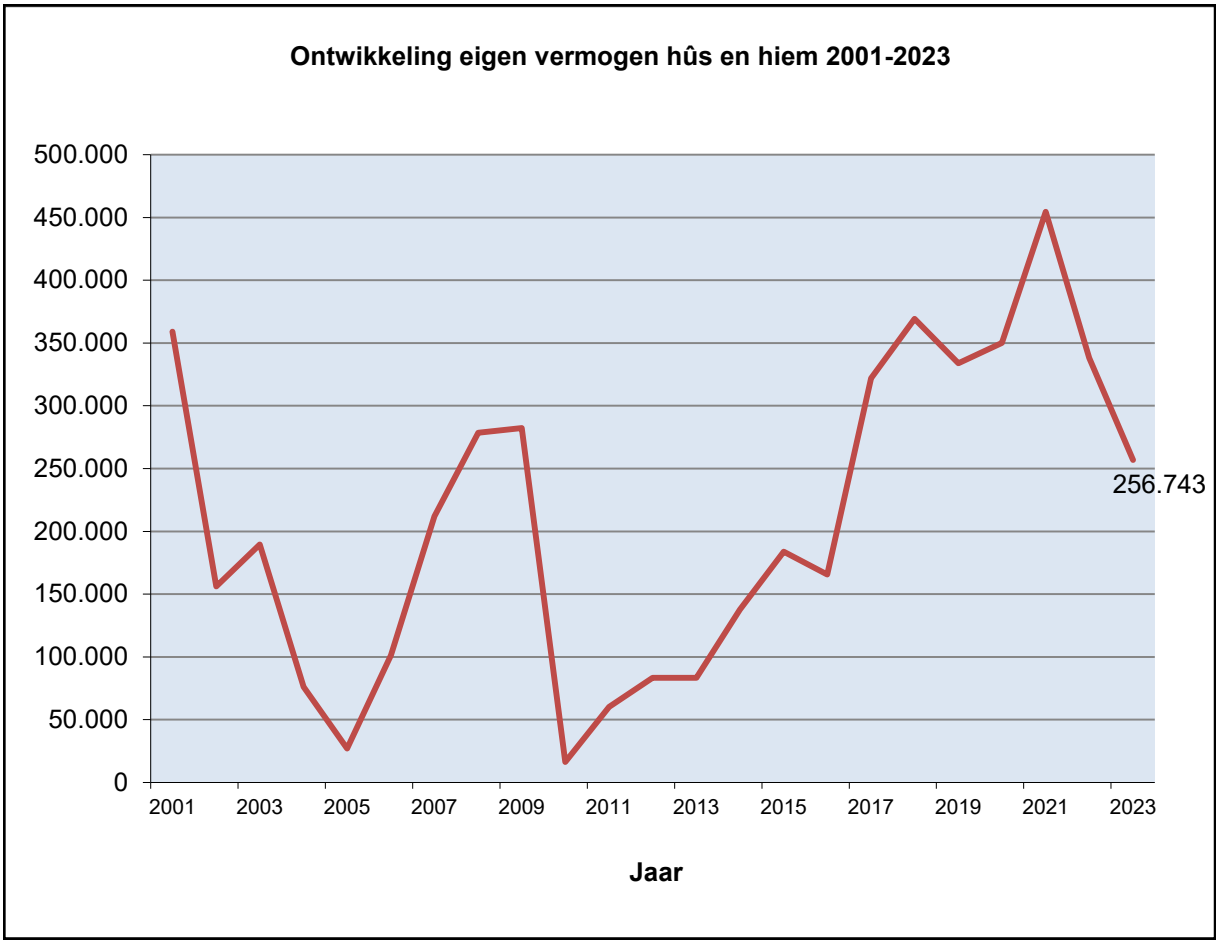
Ontwikkeling eigen vermogen hûs en hiem 2001-2023
500.000
450.000
400.000
350.000
300.000
250.000
200.000
150.000
100.000
50.000
0
2001
2003
2005
2007
2009
2011
2013
2015
2017
2019
2021
2023
256.743
Jaar

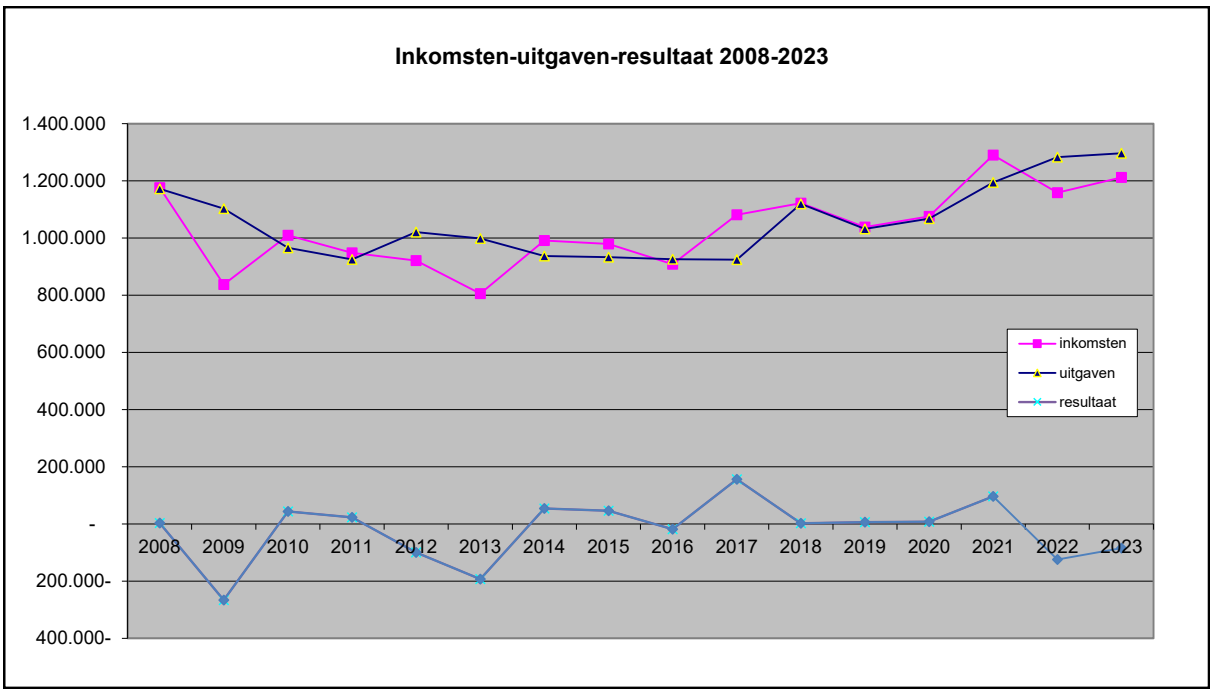
Inkomsten-uitgaven-resultaat 2008-2023
1.400.000
1.200.000
1.000.000
800.000
600.000
400.000
200.000
-
200.000-
400.000-
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
inkomsten
uitgaven
resultaat

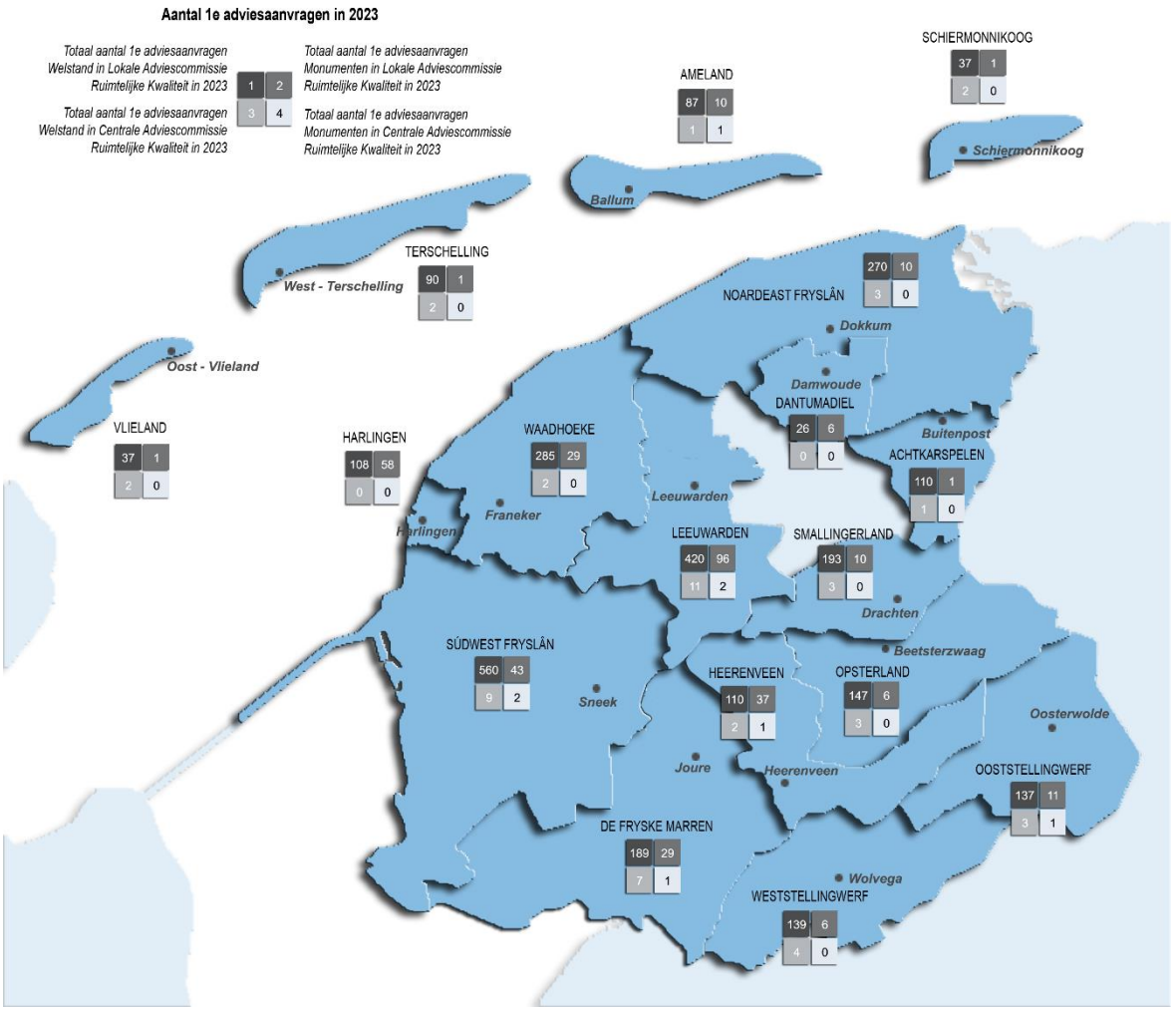
Aantal 1e adviesaanvragen in 2023
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Welstand in Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
1 2
3 4
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Welstand in Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Monumenten in Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Monumenten in Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
AMELAND
87 10
1 1
Ballum
SCHIERMONNIKOOG
37 1
2 0
Schiermonnikoog
TERSCHELLING
90 1
2 0
West - Terschelling
Oost - Vlieland
VLIELAND
37 1
2 0
HARLINGEN
108 58
0 0
Harlingen
WAADHOEKE
285 29
2 0
Franeker
Leeuwarden
NOARDEAST FRYSLÂN
270 10
3 0
Dokkum
Damwoude
DANTUMADIEL
26 6
0 0
Buitenpost
ACHTKARSPELEN
110 1
1 0
LEEUWARDEN
420 96
11 2
SMALLINGERLAND
193 10
3 0
Drachten
Beetsterzwaag
SÚDWEST FRYSLÂN
560 43
9 2
Sneek
HEERENVEEN
110 37
2 1
Joure
Heerenveen
OPSTERLAND
147 6
3 0
Oosterwolde
OOSTSTELLINGWERF
137 11
3 1
DE FRYSKE MARREN
189 29
7 1
Wolvega
WESTSTELLINGWERF
139 6
4 0

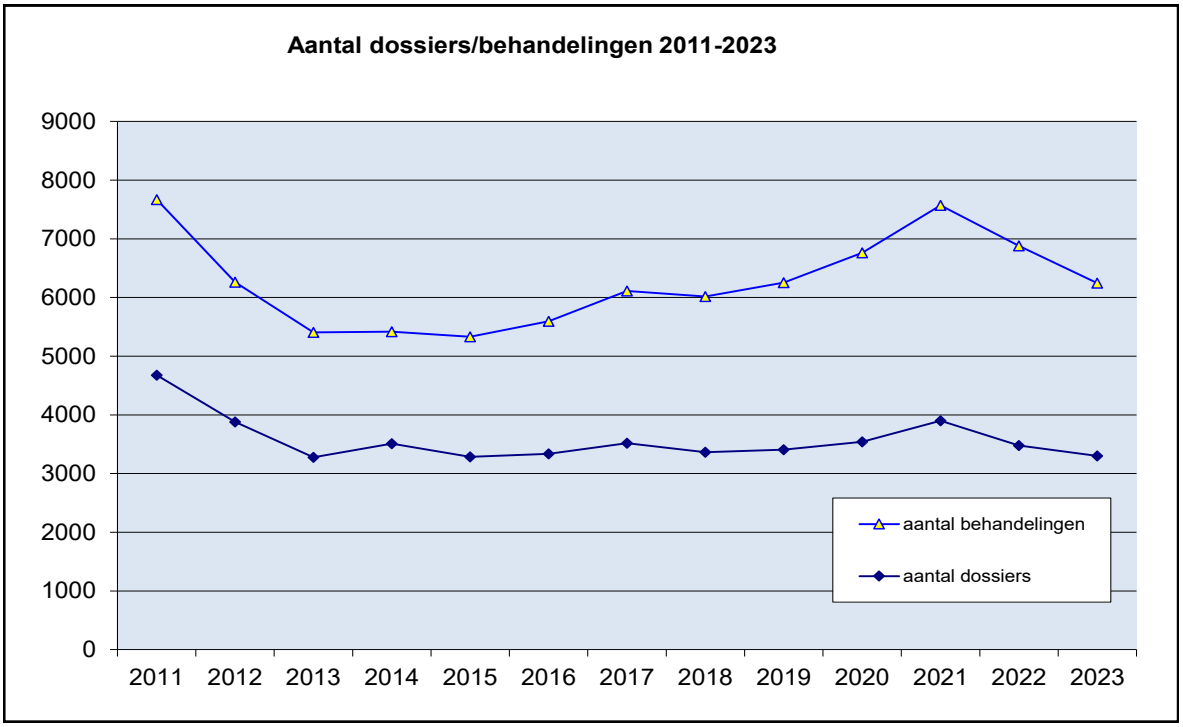
Aantal dossiers/behandelingen 2011-2023
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
aantal behandelingen
aantal dossiers

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Als gevolg van de wettelijke verplichting om als kantoorpand groter dan 100m2 vanaf 2023 minimaal energielabel C te hebben is eind 2021 een team van externe en interne adviseurs gestart met een inventarisatie van de mogelijkheden tot verduurzaming van het pand op de Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden. Deze inventarisatie heeft geleid tot een overeenkomst met bouwbedrijf Lont B.V. en het formeren van een bouwteam met als opdracht 'het verduurzamen van het kantoor aan de J.W. Frisostraat 1 te Leeuwarden naar minimaal een label C'.
In de tweede helft van 2022 zijn diverse verduurzamingsinvesteringen gedaan om deze opdracht van minimaal label C te realiseren. Na de uitgevoerde verduurzamingswerkzaamheden is het pand begin 2023 weer in gebruik genomen door hûs en hiem, waarbij de uiteindelijke oplevering heeft plaats gevonden in het 2e kwartaal van 2023.

FINANCIERING

Inzake de realisatie van beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille (art. 13 BBV), kan worden opgemerkt dat het 'Treasurystatuut Hûs en Hiem' dd 24-11-2006 van toepassing is. Hûs en hiem is tevens onderworpen aan de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) en de regeling (verplicht) Schatkistbankieren.

BEDRIJFSVOERING

Hûs en hiem heeft in het verslagjaar 2023 welstands- en monumentenadvisering uitgevoerd voor de deelnemende gemeenten. Ook biedt hûs en hiem diensten aan de deelnemende gemeenten aan voor Nije Pleats, neemt deel aan kwaliteitsteams en biedt ondersteuning op het gebied van (gemeentelijke) monumentenzorg en de actualisering van welstandsnota's. Daarnaast verricht hûs en hiem incidenteel opdrachten voor derden in het kader van *second opinions* en als secretariaat van architectuurprijsvragen.
De dienstverlening wordt afgestemd op de adviesbehoefte van de deelnemende gemeenten.
De tarifering voor de dienstverlening is gebaseerd op een kostendekkende exploitatie, immers, hûs en hiem is een *non-profit* organisatie. Gewoonlijk worden de tarieven (op basis van CBS-inflatie-indexen) eens per drie jaar herzien. De jongste herziening is sinds 1-1-2024 van kracht.

Om verantwoording af te leggen aan de deelnemende gemeenten inzake het functioneren van de lokale commissies worden (lokale) jaarverslagen gemaakt. Tevens vinden jaarlijkse evaluatie-gesprekken plaats met de verantwoordelijke gemeentelijke portefeuillehouders.

Het aantal fte's per 31 december 2023 bij hûs en hiem bedraagt 9,63 (gemiddeld over 2023: 9,63). Voor de bezetting van de centrale adviescommissie beschikt hûs en hiem over een poule van circa 25 externe deskundigen.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Hierbij gaat het om het vermogen om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat beleid moet worden aangepast. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting. Het vermogen om het beleid door te kunnen zetten is afhankelijk van de weerstandscapaciteit. De weerstands-capaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de organisatie om niet-begrote kosten te dekken.

De weerstandscapaciteit van hûs en hiem bestaat naast het eigen vermogen uit het begrote resultaat uit de bedrijfsvoering. Tevens is het bezit van het kantoorpand (Johan Willem Frisostraat 1 in Leeuwarden) als stil vermogen een belangrijk onderdeel van de weerstands-capaciteit. Het pand is onbelast met hypotheek.

De WOZ-waarde is per 1-1-2023 ongewijzigd vastgesteld op een bedrag van € 403.000. De waarde voor de opstalverzekering (op basis van herbouwwaarde) is, na een her-taxatie in 2019, gesteld op € 1.070.000. Verder is het pand op 14 juni 2022 door Hoekstra Taxaties voor de verbouwing gewaardeerd op een bedrag van € 650.000 marktwaarde kosten koper. Hoekstra Taxaties schat de marktwaarde als woonhuis na de doorgevoerde verduurzaming op € 800.000.

Het eigen vermogen (exclusief de waarde van het pand), inclusief bestemmingsreserves per 31-12-2023 bedraagt voor de resultaatbestemming over het boekjaar 2023 € 338.222.
Van het resultaat over 2023 ad -€ 81.479 wordt voorgesteld om € 3.000 toe te voegen aan de 'Bestemmingsreserve onderhoud pand' en het saldo van -€ 84.479 in mindering te brengen op de algemene reserve.

De weerstandscapaciteit is bij hûs en hiem dynamisch, dat wil zeggen dat het eigen vermogen beïnvloedbaar is. Immers, ook de tarifering voor de dienstverlening kan bij een dreigend tekort in de dekking van de vaste lasten redelijk snel aangepast worden. De bedrijfsvoering is er echter op gericht om een verhoging van de tarieven zoveel mogelijk te voorkomen.
In dit kader is het wel van belang om te melden dat de bonden eind 2023 een akkoord hebben bereikt voor een nieuwe cao ingaande op 1 januari 2024 en eindigend op 31 maart 2025. In het nieuwe cao akkoord is onder andere sprake van een gemiddelde loonsverhoging van circa 6%. Voor het boekjaar 2024 is in de begroting geen rekening gehouden met deze stijging van de lonen.

De meerjarenraming (2025 – 2027) is gebaseerd op een stabiel aantal adviesaanvragen. Inmiddels is de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 een feit. De verwachting is dat in elk geval in zowel 2024 als in 2025 de rol van hûs en hiem binnen de in de GR deelnemende gemeenten niet anders zal zijn dan in 2023.

<u>Algemene reserve</u>
In 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten dat, gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden, gestreefd moet worden naar een algemene reserve van hûs en hiem van € 900.000. In dit bedrag ligt besloten de waarde van het pand (stille reserve).

<u>Aanwezige stille reserve</u>
De waarde van het pand, Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden, is door de gemeente Leeuwarden voor de WOZ vastgesteld per 1-1-2022 op € 403.000. Deze waardepeildatum is de basis voor het belastingjaar 2023 geweest. Het pand is onbelast met hypotheek.

<u>Lening</u>
Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzamingswerkzaamheden heeft hûs en hiem een geldlening van € 330.000 afgesloten met BNG Bank B.V. De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald. Het huidige saldo van deze lening bedraagt € 308.000

Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen

Activa en passiva / Resultaat voor bestemming				
	2023	**2022**	**2021**	**2020**
Eigen vermogen (na resultaatbestemming)	256.743	338.222	454.558	350.189
Balanstotaal (totaal vermogen)	709.680	821.521	590.941	431.095
Resultaat voor bestemming	81.479-	116.336-	104.369	16.294
Vlottende activa + Liquide middelen	320.170	473.419	529.761	353.512
Vaste passiva (langlopende schulden)	308.000	330.000	-	-
Vlottende passiva (kortlopende schulden)	144.937	153.299	136.383	80.906
Aanwezige stille reserve (o.b.v. de WOZ-waarde per 1/1)	403.000	403.000	403.000	403.000
Weerstandsvermogen (o.b.v. eigen vermogen + stille reserves)	659.743	741.222	857.558	753.189

Financiële kengetallen				
	2023	**2022**	**2021**	**2020**
Solvabiliteit:	36%	41%	77%	81%
*Eigen vermogen / totaal vermogen * 100%*				
Rentabiliteit van het eigen vermogen:	-27%	-29%	26%	5%
*Resultaat voor bestemming / gemiddeld eigen vermogen * 100%*				
Current ratio:	2,21	3,09	3,88	4,37
(Vlottende activa + Liquide middelen)/ vlottende passiva				
Netto schuldquote:	25%	28%	n.v.t.	n.v.t.
Totaal geleende gelden / totale baten				

Voor een volledig inzicht in de vermogenspositie en de resultaten wordt verwezen naar de cijfers van de jaarrekening van hûs en hiem.

VERBONDEN PARTIJEN

Voor het jaarverslag 2023 wordt uitgegaan van de voor 2023 geldende Gemeenschappelijke regeling en onderstaande artikelen verwijzen hiernaar. In deze Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem hebben in 2023 alle gemeenten in Fryslân met uitzondering van Tytsjerksteradiel deelgenomen.

Conform artikel 34 lid 1 van de GR hûs en hiem draagt elke deelnemende gemeente in de kosten van het lichaam bij naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.

Conform artikel 34 lid 2 van de GR hûs en hiem kan een nadelig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, door de gemeenten worden gedragen in verhouding tot het aantal ingezetenen op 1 januari van het betreffende kalenderjaar.

Conform artikel 34 lid 3 van de GR hûs en hiem kan een batig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, naar rato van de gemeentelijke bijdragen op basis van de tarieven in het betreffende kalenderjaar, aan de deelnemende gemeenten worden uitbetaald.

JAARREKENING 2023 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING hûs en hiem

Balans		31.12.2023		31.12.2022
Activa				
vaste activa				
materiële vaste activa		389.510		348.102
Investeringen met een economisch nut				
vlottende activa				
Vorderingen op openbare lichamen	84.151		103.254	
Depot PostNL	290		290	
Overige vorderingen	5.629		4.945	
Overlopende activa	1.724		10.723	
		91.794		119.212
Liquide middelen		228.376		354.207
		709.680		821.521
Passiva				
eigen vermogen				
Algemene reserve	326.222		435.558	
Bestemmingsreserve onderhoud pand	15.000		12.000	
Bestemmingsreserve energielabel C	0		0	
Resultaat lopend boekjaar	-84.479		-109.336	
		256.743		338.222
vaste passiva		308.000		330.000
vlottende passiva				
Schulden aan kredietinstellingen	0		0	
Schulden aan openbare lichamen	41.242		35.400	
Overige schulden	24.652		34.567	
Overlopende passiva	79.043		83.332	
		144.937		153.299
Totaal		709.680		821.521

Overzicht van baten en lasten

		Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022
Baten				
	Adviesgeld	1.152.108	1.147.000	1.110.668
	Opbrengsten Nije Pleats, ABP	19.696	25.000	23.127
	Overige projecten	40.507	0	25.168
	Buitengewone baten/rente	0	0	0
	totaal baten	**1.212.311**	**1.172.000**	**1.158.963**
Lasten				
	Kapitaallasten	46.881	20.000	19.114
	Directe personeelskosten	1.033.221	990.000	987.569
	Indirecte personeelskosten	23.238	20.000	35.611
	Externe personeelskosten	41.634	30.000	38.877
	Huisvesting	25.661	19.000	98.840
	Kantoorkosten	56.209	45.000	35.443
	Organisatiekosten	46.054	34.000	44.680
	Inkoop projecten (NP, ABP)	12.935	10.000	15.125
	Aanloopkosten Omgevingswet	0	0	0
	Diverse lasten (rente, Vpb)	7.957	1.000	40
	totaal lasten	**1.293.790**	**1.169.000**	**1.275.299**
	resultaat voor bestemming	**-81.479**	**3.000**	**-116.336**
	naar bestemmingsreserve onderhoud	-3.000	-3.000	-3.000
	naar bestemmingsreserve energielabel C	0	0	-5.000
	onttrekking bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0
	onttrekking bestemmingsreserve energielabel C	0	0	15.000
	resultaat na bestemming	***-84.479***	***0***	***-109.336***

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Inleiding
De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarop uitbetaling plaatsvindt.

Balans
Vaste Activa

Materiële vaste activa met economisch nut
Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte
gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	15
Overige materiële vaste activa	3-10

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening in mindering gebracht worden. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichtingen c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (en deels van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid terzake nader uiteengezet.

Langlopende schulden
Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rechtmatigheid

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde (grotere) afwijkingen in de realisatie van 2023 ten opzichte van de begroting 2023 betreffen:

a. Kapitaallasten
b. Directe personeelskosten
c. Diverse lasten

Ad a. De hogere Kapitaallasten in 2023 zijn mede het gevolg van de hogere afschrijvingslasten van de in 2022 uitgevoerde verduurzaming van het pand van hûs en hiem. In het najaar van 2022 heeft een meerderheid van het Algemeen Bestuur middels een schriftelijke consultatie ingestemd met een begrotingswijziging voor deze extra uitgaven voor deze verduurzaming. De afschrijvingen waren ten tijde van het opstellen en goedkeuren van de begroting van 2023 nog niet bekend.

Ad b. Aan de hogere Directe personeelskosten ligt vooral de cao-verhoging van 2023 ten grondslag. In deze cao-verhoging is de inflatie als gevolg van de stijgende kosten (deels energiekosten) verrekend. Bij het opstellen en goedkeuren van de begroting 2023 was de cao-verhoging niet bekend.

Ad c. Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzaming van het pand van hûs en hiem is in 2022 een lening afgesloten waarvoor eind 2022 het Algemeen Bestuur toestemming heeft verleend. Onder de hogere Diverse lasten zijn de niet begrote rentelasten van deze lening verantwoord.

TOELICHTING OP DE BALANS

Materiële vaste activa

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	€ 348.102	€ 61.180
Investering	- 88.289	- 306.036
Afschrijvingen	- 46.881	- 19.114
Desinvesteringen	- 0	- 0
Boekwaarde 31 december	**€ 389.510**	**€ 348.102**

Staat van activa rekening hûs en hiem miv 2023 (lineaire afschrijving)

								2023	
jaar aanschaf	omschrijving	grootboekrek	looptijd	resterende jaren	percentage afschrijving boekwaarde	investering	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar
2017	cv ketel Remeha	0001	10	5	10,00%	€ 3.750,00	€ 1.875,00	€ 375,00	€ 1.500,00
2017	Huisvesting (markiezen)	0001	10	5	10,00%	€ 8.263,46	€ 4.131,71	€ 826,35	€ 3.305,36
2018	Inventaris (stoel adm) Bremer	0002	5	1	20,00%	€ 330,00	€ 66,00	€ 66,00	€ 0,00
2019	Adviesbank software	0007	5	2	20,00%	€ 3.720,00	€ 1.488,00	€ 1.488,00	€ 0,00
2019	Inventaris pand	0002	5	2	20,00%	€ 80.000,00	€ 32.000,00	€ 16.000,00	€ 16.000,00
2019	Dressoir (2x)	0002	5	2	20,00%	€ 546,64	€ 218,65	€ 109,33	€ 109,32
2020	Asus VivoBook laptop	0003	5	3	20,00%	€ 915,70	€ 549,42	€ 183,14	€ 366,28
2021	Beeldschermen 27"(9x)	0003	5	4	20,00%	€ 2.223,97	€ 1.779,18	€ 444,79	€ 1.334,38
2022	Google Pixel 7	0004	3	2	33,33%	€ 400,00	€ 377,78	€ 133,32	€ 244,46
2022	Samsung Galaxy S20	0004	3	2	33,33%	€ 354,55	€ 334,85	€ 118,17	€ 216,68
2022	Verduurzaming pand	0001	15	14	6,67%	€ 305.281,88	€ 305.281,88	€ 20.352,13	€ 284.929,75
						€ 405.786,20	**€ 348.102,47**	**€ 40.096,22**	**€ 308.006,25**
2023	Verduurzaming pand	0001	15	15	6,67%	€ 20.000,00	€ 0,00	€ 1.333,33	€ 18.666,67
2023	Verduurzaming pand - extra	0001	15	15	6,67%	€ 11.598,77	€ 0,00	€ 773,25	€ 10.825,52
2023	Archiefstelling Habéé	0002	10	10	10,00%	€ 4.194,00	€ 0,00	€ 419,40	€ 3.774,60
2023	Bureau's + tafels Habéé	0002	10	10	10,00%	€ 2.100,00	€ 0,00	€ 210,00	€ 1.890,00
2023	Vloerbedekking 2e etage	0002	10	10	10,00%	€ 2.457,35	€ 0,00	€ 122,87	€ 2.334,48
2023	Laadpaal	0001	15	15	6,67%	€ 2.670,00	€ 0,00	€ 89,00	€ 2.581,00
2023	Koffiemachine	0002	5	5	20,00%	€ 1.098,35	€ 0,00	€ 109,84	€ 988,52
2023	Mobiele telefoons (3x)	0004	3	2	33,33%	€ 1.062,34	€ 0,00	€ 177,04	€ 885,30
2023	Software Portal	0007	5	5	20,00%	€ 35.500,00	€ 0,00	€ 3.550,00	€ 31.950,00
2023	Software Portal - Innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 7.608,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 7.608,00
						€ 88.288,81	**€ 0,00**	**€ 6.784,73**	**€ 81.504,08**
						€ 494.075,01	**€ 348.102,47**	**€ 46.880,95**	**€ 389.510,33**

**) Het pand aan de J.W. Frisostraat 1 is, na de verduurzamingswerkzaamheden, begin 2023 weer in gebruik genomen.*

Vlottende activa

Liquide middelen

Het saldo van de rekening-courant bij de BNG Bank op 31 december bedraagt € 228.376.
Het saldo van de schatkistbankierenrekening bedraagt op 31 december € 0.
De kredietfaciliteit die hûs en hiem bij de BNG Bank geniet, betreft een bedrag van € 500.000.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempebedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	€	1.172.000
Drempelbedrag 2% van begrotingsbedrag	€	23.440
Minimaal drempelbedrag	€	1.000.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	€ 358.255	€ 320.821	€ 278.034	€ 257.418
Ruimte onder het drempelbedrag	€ 641.745	€ 679.179	€ 721.966	€ 742.582

** De regeling Schatkistbankieren is per 1-7-2021 gewijzigd: per die datum is de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Het drempelbedrag is nooit lager dan € 1 miljoen, wat betekent dat een decentrale overheid altijd gemiddeld € 1 miljoen buiten de schatkist mag houden.*

Verloop eigen vermogen

Algemene reserve	**2023**	**2022**
saldo per 1 januari	€ 435.558	€ 339.189
resultaat voorgaand boekjaar	- 109.336-	- 96.369
saldo per 31 december	**€ 326.222**	**€ 435.558**

Gerealiseerd resultaat	**2023**	**2022**
saldo per 1 januari	€ 109.336-	€ 96.369
resultaat huidig jaar	- 81.479-	- 116.336-
resultaat voorgaand jaar	- 109.336+	- 96.369+
naar bestemmingsreserve	- 3.000-	- 8.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 15.000+
saldo per 31 december	**€ 84.479-**	**€ 109.336-**

Bestemmingsreserve	**2023**	**2022**
saldo per 1 januari	€ 12.000	€ 19.000
naar bestemmingsreserve	- 3.000	- 8.000
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 15.000-
saldo per 31 december	**€ 15.000**	**€ 12.000**
Resultaatverdeling	**2023**	**2022**
resultaat voor bestemming	€ 81.479-	€ 116.336-
naar bestemmingsreserve	- 3.000-	- 8.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 15.000
resultaat na bestemming	**€ 84.479-**	**€ 109.336-**

Vaste passiva

Om het pand aan de J.W. Frisostraat per 1 januari 2023 minimaal aan label C te laten voldoen heeft hûs en hiem voor de benodigde verduurzaming van het pand een geldlening afgesloten met BNG Bank N.V. voor een bedrag van € 330.000.
De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald.

Langlopende deel van de geldlening zijnde > 5 jaar bedraagt: € 198.000
Kortlopende deel van de geldlening zijnde < 5 jaar bedraagt: € 110.000

Vlottende passiva

Bij de vlottende passiva staat ultimo 2022 onder ‘Overige schulden’ een bedrag van € 26.000. Deze schuld vloeit voort uit een vaststellingsovereenkomst die in december 2021 is opgemaakt voor het vervroegde pensioneren van een medewerker. Overeenkomstig het BBV dient de waarde van een dergelijke overeenkomst als overige schuld op de balans van het jaar van vaststelling te worden opgenomen. Dit bedrag is uiteindelijk begin 2023 uitbetaald en is derhalve ook op de balans over 2022 als schuld opgenomen.

Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen

Onder de post van *Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen* vallen de bijdragen aan het Portaal (ter vervanging van de Adviesbank) voor in totaal een bedrag van € 30.000 (2024: € 15.000 / 2025: € 15.000).

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Adviesgelden en overige inkomsten
Aan inkomsten uit (welstands- en monumenten)advisering aan gemeenten inclusief second opinions voor derden is in 2023 een bedrag van € 1.152.107 geboekt (hierin begrepen is een bedrag van € 168.139 uit vooroverlegadvisering). In 2022 was dit € 1.135.836 (waarvan € 178.844 uit vooroverleg). Daarnaast is uit de loketfunctie Nije Pleats, organisatie van de Abe Bonnema Prijs en overige projecten aan baten een bedrag van in totaal € 60.203 geboekt.

In 2023 zijn aan (eerste) welstandsadviesaanvragen 2.964 (2022: 3.154) behandeld en aan (eerste) monumentenadviesaanvragen 355 (2022: 325). Dit is ten opzichte van 2023 een daling van 6,6% bij de welstandsadviesaanvragen en een stijging van 9,2% bij de monumentenadviesaanvragen.
Het totale aantal behandelingen voor welstand betrof 5.621 en voor monumenten 626.
Voor welstand is in 2023 het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag 2,14 geweest en voor monumenten 1,63. Daarmee is het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag in 2023 voor welstand gestegen ten opzichte van 2022, toen voor welstand 2,00 behandelingen per aanvraag plaats hebben gevonden. Voor monumenten was in 2023 het aantal behandelingen 1,63 per dossier, dit betreft een daling ten opzichte van 2022 (1,78).

Voor 'second opinions' is in 2023 aan verkopen een bedrag van € 2.365 geboekt (2022: € 1.560). Second opinions worden veelal aangevraagd door rechtsbijstandsverzekeraars.
In 2023 zijn opbrengsten voor een bedrag van € 9.796 (2022: € 13.200) geboekt uit deelname aan de Nije Pleats-sessies. In 2023 is de Abe Bonnema Architectuurprijs weer uitgereikt. De organisatie hiervan lag deels bij hûs en hiem. Aan verkopen (uren en doorbelaste inkoopkosten) hieruit kon in het boekjaar 2023 een bedrag ad € 9.900 worden geboekt.

Verder zijn in 2023 onder de noemer Overige projecten de opbrengsten voor bijvoorbeeld de ondersteuning en advisering bij het opstellen van Beeldkwaliteitsplannen, advisering inzake erfturbines, deelname aan Q-teams en deelname aan KBO Omgevingskwaliteit Afsluitdijk geboekt voor een totaalbedrag van € 40.507 (2022: € 25.168).

Personeelslasten
In 2023 was de cao die is ingegaan op 2-1-2023 en loopt tot 1-1-2024 van toepassing. Deze cao is op 5 april 2023 definitief geworden en met terugwerkende kracht uitbetaald in de maanden mei en juni. De cao resulteerde in een gemiddelde loonsverhoging van 9,1% voor 2023.
In het personeelsbestand hebben zich in 2023 geen mutaties voorgedaan.

Het aantal FTE's bedraagt in 2023 gemiddeld 9,63 (waarvan 0,22 tijdelijk) ten opzichte van een gemiddelde van 9,85 in 2022 (waarvan 0,33 tijdelijk). Deze daling stijging is mede het gevolg van een tijdelijke overlapping in 2022 door de vervroegde pensionering van een medewerker.

De post Netto salarissen is met € 518.863 in 2023 hoger geweest dan in 2022 (€ 494.489).
De post Loonheffingen is met € 339.004 in 2023 ook hoger dan in 2022 (€ 313.383).
De post Pensioenen is in 2023 met € 175.354 lager dan in 2022 (€ 179.696)
De totale salarislast in 2023 is uitgekomen op € 1.033.221 en dat is hoger dan in 2022 (€ 987.569).
De hogere salarislast kunnen grotendeels worden toegeschreven aan de cao-uitkomsten.

De post Indirecte personeelskosten is in 2023 uitgekomen op € 23.238 en is daarmee lager dan in 2022 (€ 35.611). Deze daling wordt met name veroorzaakt door in 2022 gemaakte wervingskosten. De post Externe personeelskosten (presentievergoeding commissieleden en invalkrachten) is in 2023 uitgekomen op € 41.634 (2022: € 38.877).

	Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022
Directe personeelskosten	1.033.221	990.000	987.569
Indirecte personeelskosten	23.238	20.000	35.611
Externe personeelskosten	41.634	30.000	38.877
Totaal	**1.098.093**	**1.040.000**	**1.062.057**

Wet WNT (Wet normering topinkomens)

Het normenkader rondom de 'Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector (hierna: WNT) is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 104920.

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeenschappelijke regeling is verplicht om jaarlijks in de jaarrekening de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 1.900 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr. 2014-0000142706 kunnen en hoeven wij niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet WNT). Voor 2023 geldt als maximumbedrag € 223.000,- inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage.

In 2023 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden. Zowel bij vast als bij tijdelijk personeel.

De WNT geeft aan dat de gemeenschappelijke regeling verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 1.900 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de directeur mét financiële gegevens en de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem zónder financiële gegevens opgenomen moeten worden in de jaarrekening.

In 2023 betreft dit alsdan de volgende personen:

	Marc A. Visser
Functiegegevens	directeur/secretaris
van - tot	1-1-2023 / 31-12-2023
deeltijdfactor	0,8 FTE
dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 98.312
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.531
Totale bezoldiging	€ 115.843
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 178.400 (80% van € 223.000)
Gegevens 2022	
van - tot	1-1-2022 / 31-12-2022
deeltijdfactor	0,8 FTE
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 93.943
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.212
Totale bezoldiging	€ 112.155

Aan de hieronder vermelde functionarissen zijn in 2023 (evenals in 2022) geen vergoedingen betaald.

Leden van het DB:

- H. de Haan, J. van Veen, B. Dam, L. van der Tuin-Kuipers, H. Zonderland, N. Linthorst en B. Zantman

Leden van het AB:

- L. van der Tuin-Kuipers, Th. Faber, G. Wiersma, C. van Hes, E. de Groot, J. van Veen, H. de Haan, B. Koonstra, J. Nijboer, A. Postma, J. Hagen, M. le Roy, B. Dam, G. van Essen, R. de Jong, K. Arendz, H. Zonderland

Huisvestings-/Apparaatskosten

Het totaal van de huisvestings-, kantoor- en organisatiekosten zijn in 2023 hoger uitgevallen dan begroot.

Huisvesting:
De in 2023 onder *Huisvesting* geboekte kosten zijn per saldo € 6.661 hoger dan de begrote kosten, dit is de resultante van € 25.661 aan gemaakte kosten ten opzichte van € 19.000 qua begroting. De hogere lasten worden verklaard door een latere oplevering van de verbouwing en tevens door de extra schoonmaakkosten voor de oplevering van het pand na deze verbouwing. In vergelijking met 2022 is de post *Huisvesting* wel fors lager als gevolg van gemaakte kosten voor de verduurzaming van het pand aan de J.W. Frisostraat 1. Onder deze noemer vallen vooral de in het boekjaar 2022 gemaakte kosten voor externe adviseurs en daarnaast de kosten voor de tijdelijke huisvesting.

Kantoorkosten:
De post *Kantoorkosten* komt in 2023 € 11.000 hoger uit dan de begroting (€ 56.209 ten opzichte van
€ 45.000). Binnen de Kantoorkosten wordt daarbij de overschrijding van € 17.945 aan Kosten IT-Beheer deels opgevangen door een onderschrijding van € 4.974 voor de Kosten Website. De (niet-begrote) beheerskosten van het nieuwe Portaal (ter vervanging van de Adviesbank) is vooral de verklaring van deze overschrijding. Daarnaast zijn de kosten voor IT-beheer door de gemeente Leeuwarden evenals vorig jaar toegenomen. De kosten voor de vernieuwde website vallen voor een deel in 2024.

Organisatiekosten:
In 2023 zijn de totale organisatiekosten uitgekomen op € 46.054 ten opzichte van een begroting van € 34.000. De post Organisatiekosten kende daarmee in 2023 een overschrijding van € 12.054 van de begrote kosten. Een deel van de verklaring ligt in niet-begrote kosten van juridische advisering m.b.t. de impact van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling. Daarnaast zijn (niet-begrote) kosten betaald als bijdrage in de projectkosten van ICT voor een vernieuwde telefonie-omgeving.

Diverse lasten

Inkoop Nije Pleats
Aan inkoopkosten voor Nije Pleats is in 2023 een bedrag ad € 11.643 geboekt. Deze post bestaat uit kosten van externe projectmedewerkers.

De opstelling van de Huisvesting/Apparaatskosten:

	Rekening 2023	**Begroting 2023**	**Rekening 2022**
Huisvesting			
Onderhoudskosten gebouw	809	1.000	1.725
Onderhoudskosten tuin	1.043	1.000	627
Schoonmaakkosten	11.315	9.000	6.320
Gas en elektrisch	5.363	6.000	6.108
Water	109	100	71
Huisvuilkosten	342	250	330
Overige huisvestingskosten	6.680	1.650	83.659
Totaal huisvesting	**25.661**	**19.000**	**98.840**
Kantoorkosten			
Kantoorartikelen	919	1.250	845
Kantine	449	500	161
Drukwerk	1.412	1.250	923
Kosten kopieermachine/printer	408	0	108
Kosten website	7.776	12.750	214
Kosten beheer IT	45.195	27.250	32.977
Overige kantoorkosten	50	2.000	215
Totaal kantoorkosten	**56.209**	**45.000**	**35.443**
Organisatiekosten			
Verzekeringen	3.201	3.000	2.876
Contributies	15.722	13.500	14.327
Abonnementen/boeken	958	500	862
Porti	442	1.250	1.049
Telefonie	4.147	1.000	1.632
Belastingen divers	4.247	3.750	3.849
Accountantskosten	8.800	8.000	8.375
Kosten abt kunstuitleen	323	0	354
Kosten TRKN/Bestuur	0	1.000	240
Diverse organisatiekosten	8.214	2.000	8.019
Totaal organisatiekosten	**46.054**	**34.000**	**44.680**
Totaal	**127.924**	**98.000**	**176.543**

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur als bedoeld in art. 33 van de Gemeenschappelijke Regeling ‘hûs en hiem’.
d.d. 28 juni 2024

H. de Haan, voorzitter

M.A. Visser, secretaris

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

BIJLAGE 1.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR EN BUREAU

DAGELIJKS BESTUUR.

Leden:

H. de Haan, voorzitter

J. van Veen, penningmeester

B. Dam

L. van der Tuin-Kuipers

H. Zonderland

N. Linthorst

B. Zantman

ALGEMEEN BESTUUR.
Ingevolge artikel 8 van de Gemeenschappelijke Regeling zijn door de deelnemende gemeentebesturen de volgende leden en plaatsvervangende leden bestuurders aangewezen als lid van het Algemeen Bestuur

Gemeente	**Lid**
Achtkarspelen	L. van der Tuin-Kuipers
Ameland	Th. Faber
Dantumadiel	G. Wiersma
De Fryske Marren	C. van Hes
Harlingen	E. de Groot
Heerenveen	J. van Veen
Leeuwarden	H. de Haan
Noardeast-Fryslân	B. Koonstra
Ooststellingwerf	J. Nijboer
Opsterland	A. Postma
Schiermonnikoog	J. Hagen
Smallingerland	M. le Roy
Súdwest-Fryslân	B. Dam
Terschelling	G. van Essen
Vlieland	R. de Jong
Waadhoeke	K. Arendz
Weststellingwerf	H. Zonderland

BUREAU

1. F. Alma, coördinator bedrijfsvoering
2. G. Boschloo, adviseur ruimtelijke kwaliteit
3. A.R.J. Bremer, adviseur ruimtelijke kwaliteit
4. M. Eskens, adviseur ruimtelijke kwaliteit
5. M. Helder, administratie
6. W. Kingma, adviseur ruimtelijke kwaliteit
7. G.J. Timmer, monumentenadviseur
8. S. Stienstra, adviseur ruimtelijke kwaliteit
9. M.A. Visser, directeur
10. Joh. de Vries, adviseur ruimtelijke kwaliteit
11. J. van Zellingen, adviseur ruimtelijke kwaliteit

BIJLAGE 2

SAMENSTELLING COMMISSIES

ADVISERENDE LEDEN: ARCHITECTEN.

1. F. Hoekstra	Boornbergum	
2. S. Gall	Rotterdam	
3. T. van de Lune	Utrecht	
4. A.G. de Vries	Amsterdam	
5. J. Nauta	Rotterdam	(reserve)
6. T. Smits	Leeuwarden	(reserve)
7. B. Zantman	Leeuwarden	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: STEDENBOUWKUNDIGEN.

1. T. Hoek	Zuidhorn	
2. N. Ruijter	Lelystad	
3. H. Goudswaard	Leeuwarden	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: LANDSCHAPSKUNDE.

1. A. Garrelts	Haren	
2. A. Nauta	Bennekom	
3. B. Daan	Leeuwarden	(reserve)
4. C. Snoep	Oudehorne	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: BURGERS C.S.

1. A. Siebenga	Sint Nicolaasga	
2. G. Terpstra	Franeker	
3. J. Hobma	Oosthem	specialist (woon)schepen
4. T. Huisink	Leeuwarden	(reserve)
5. S. Kromkamp	Leek	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: MONUMENTENARCHITECTEN.

1. A. de Leur-Bruijn	Beilen	
2. K. Holstein	Groningen	
3. M. Berenschot	Bolsward	(reserve)
4. J.G. Brouwer	Beetsterzwaag	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: ARCHITECTUURHISTORICI.

1. M. van der Heiden	Groningen	
2. S. Tillema	Kollum	
3. C. Versloot	Leeuwarden	(reserve)
4. D. Wendt	Goutum	(reserve)

Productiecijfers 2023: opbrengst per gemeente/derden					
	gemeente	**opbrengst adviesaanvragen**	**opbrengst Nije Pleats**	**opbrengst divers**	**totaal opbrengst**
1	Achtkarspelen	€ 52.708	€ 0	€ 0	€ 52.708
2	Ameland	€ 41.988	€ 0	€ 0	€ 41.988
3	Dantumadiel	€ 7.277	€ 0	€ 0	€ 7.277
4	De Fryske Marren	€ 85.814	€ 0	€ 0	€ 85.814
5	Harlingen	€ 38.947	€ 2.106	€ 0	€ 41.053
6	Heerenveen	€ 48.160	€ 0	€ 0	€ 48.160
7	Leeuwarden	€ 142.553	€ 0	€ 3.740	€ 146.293
8	Noardeast-Fryslân	€ 99.945	€ 2.790	€ 3.190	€ 105.925
9	Ooststellingwerf	€ 47.760	€ 2.780	€ 0	€ 50.540
10	Opsterland	€ 72.247	€ 0	€ 7.975	€ 80.222
11	Schiermonnikoog	€ 9.702	€ 0	€ 0	€ 9.702
12	Smallingerland	€ 99.007	€ 0	€ 990	€ 99.997
13	Súdwest-Fryslân	€ 206.039	€ 2.120	€ 19.552	€ 227.711
14	Terschelling	€ 20.854	€ 0	€ 0	€ 20.854
15	Vlieland	€ 14.252	€ 0	€ 0	€ 14.252
16	Waadhoeke	€ 93.667	€ 0	€ 550	€ 94.217
17	Weststellingwerf	€ 68.823	€ 0	€ 4.510	€ 73.333
		€ 1.149.743	**€ 9.796**	**€ 40.507**	**€ 1.200.046**
	Second opinions				€ 2.365
	Abe Bonnema Prijs				€ 9.900
					€ 1.212.311

Productiecijfers 2023: naar aard (eerste) adviezen in %

	gemeente	voldoet	voldoet mits	voldoet niet	aanhouden	vooroverleg
1	Achtkarspelen	29,7	4,5	13,5	1,8	50,5
2	Ameland	25,8	10,3	11,3	3,1	49,5
3	Dantumadiel	15,6	21,9	9,4	6,2	46,9
4	De Fryske Marren	21,1	16,5	13,3	4,6	44,5
5	Harlingen	30,1	18,7	27,1	4,2	19,9
6	Heerenveen	10,2	16,3	14,3	4,1	55,1
7	Leeuwarden	33,3	20,3	14,3	3,6	28,5
8	Noardeast-Fryslân	25,4	13,6	9,6	1,4	50,0
9	Ooststellingwerf	16,2	15,5	11,5	4,1	52,7
10	Opsterland	15,7	9,2	7,8	2,6	64,7
11	Schiermonnikoog	23,7	23,7	13,2	5,2	34,2
12	Smallingerland	28,1	12,8	10,8	3,5	44,8
13	Súdwest-Fryslân	36,0	18,7	16,3	5,0	24,0
14	Terschelling	44,0	14,3	9,9	1,0	30,8
15	Vlieland	5,3	7,9	7,9	10,5	68,4
16	Waadhoeke	31,2	21,7	17,8	4,5	24,8
17	Weststellingwerf	15,2	24,8	16,6	4,1	39,3
	totaal hûs en hiem	**27,6**	**17,0**	**14,3**	**3,8**	**37,3**

	Productiecijfers 2023: naar categorieën bouwsommen in %					
		≤5.000	**5.001-**	**25.001-**	**100.001-**	**≥250.001**
	gemeente		**25.000**	**100.000**	**250.000**	
		%	%	%	%	%
1	Achtkarspelen	9,3	15,7	26,9	22,2	25,9
2	Ameland	17,7	26,0	16,7	16,7	22,9
3	Dantumadiel	26,3	10,5	15,8	31,6	15,8
4	de Fryske Marren	11,3	23,1	25,3	14,0	26,3
5	Harlingen	20,9	42,4	22,2	5,7	8,8
6	Heerenveen	13,7	26,7	30,5	16,0	13,1
7	Leeuwarden	15,0	28,8	27,4	12,4	16,4
8	Noardeast-Fryslân	14,8	26,3	21,0	17,7	20,2
9	Ooststellingwerf	9,9	19,8	24,4	30,5	15,4
10	Opsterland	7,1	17,7	24,8	22,7	27,7
11	Schiermonnikoog	27,3	33,3	15,2	15,2	9,0
12	Smallingerland	11,6	23,8	26,5	10,1	28,0
13	Súdwest-Fryslân	12,6	23,1	32,9	15,3	16,1
14	Terschelling	23,1	25,3	27,5	15,4	8,7
15	Vlieland	21,9	18,8	28,1	6,3	24,9
16	Waadhoeke	15,1	27,3	25,7	14,8	17,1
17	Weststellingwerf	4,7	10,7	31,3	32,7	20,6
	totaal hûs en hiem	**13,7**	**24,7**	**26,8**	**16,3**	**18,5**